

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Факультет педагогіки та психології
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри
Г. І. Слезанська
04 вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГОПСИХОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Педагогіка / Освіта (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	016 Спеціальна освіта (код і найменування спеціальності)
Освітня програма	Логопедія (найменування освітньої програми)
Мова навчання	українська

Тернопіль 2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Логопсихологія» для здобувачів вищої освіти освітньої програми «Логопедія» спеціальності 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта.

Розробник: *Рібцун Юлія Валентинівна* – кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Робочу програму навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка – протокол №2 від 04 вересня 2024 р.

Завідувач кафедри

Г. І. Слезанська

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітня програма	Логопсихологія
Спеціальність	016 Спеціальна освіта
Галузь знань	01 Освіта
Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	основна
Мова навчання	українська
Курс	ІІІ
Семестр	5
Кількість змістових модулів	2
Форма підсумкового контролю	екзамен
Обсяг дисципліни в кредитах ECTS	3
Загальна кількість годин	90
Лекційні заняття (год.)	стаціонар – 16 год., заочна форма – 8 год.
Семінарські заняття (год.)	стаціонар – 20 год., заочна форма – 10 год.
Самостійна робота студента (год.)	стаціонар – 54 год., заочна форма – 72 год.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 40% до 60%;
- для заочної форми навчання – 20% до 80%.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Логопсихологія» є:

– надання здобувачам освіти сучасних науково-теоретичних знань щодо психологічних, особистісних, комунікативних особливостей дітей з функціонально-, навчально-, соціоадаптаційно-мовленнєвими труднощами;

– відпрацювання навчально-методичних навичок логопсиходіагностичної та психологокорекційної роботи з дітьми з різними типами труднощів.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Логопедія» у ході вивчення навчальної дисципліни «Логопсихологія» у студентів необхідно сформулювати **загальні (З) і фахові (Ф) (спеціальні) компетентності**, а саме:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з порушеннями мовлення.

СК 3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, медико-біологічні, дефектологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 4. Здатність планувати та організовувати корекційно-логопедичну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей дітей, оцінювати її результати.

СК 6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний логопедичний, корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

СК 8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК 19. Здатність визначати, добирати та застосовувати відповідні віку та цілям втручання матеріали, обладнання і технології, оцінювати їх ефективність для покращення доступу до спеціальної та інклюзивної освіти.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Логопсихологія» забезпечує досягнення здобувачами таких **результатів навчання (РН):**

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами загалом та порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

Теоретичні основи логопсихології. Психічний розвиток дітей з особливими мовленнєвими потребами

Тема 1. Загальні питання логопсихології

Логопсихологія як галузь спеціальної психології. Предмет, мета і завдання логопсихології. Історія становлення логопсихології як науки. Основні принципи логопсихології. Зв'язок логопсихології з ін. науками.

Тема 2. Сучасні тенденції спеціальної освіти

Типи і категорії освітніх труднощів здобувачів освіти Загальна характеристика рівнів підтримки.

Тема 3. Особливості вищих психічних функцій дітей з особливими мовленнєвими потребами

Специфіка формування зорового та слухового гнозису. Своєрідність розвитку уваги та пам'яті різних модальностей. Взаємозв'язок мовлення та мислення дітей з функціонально-мовленнєвими труднощами.

Тема 4. Особистість дітей з особливими мовленнєвими потребами

Особливості поведінкової, мотиваційної сфер, волі та самооцінки дітей з функціонально-, навчально- та соціоадаптаційно-мовленнєвими труднощами.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Організаційно-методичні основи логодіагностичної та логопсихокорекційної роботи з дітьми з особливими мовленнєвими потребами

Тема 5. Особливості діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами

Своєрідність провідного виду діяльності дітей різних вікових груп з особливими мовленнєвими потребами.

Тема 6. Логопсихологічне вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами

Організація, структура логопсиходіагностики дітей з функціонально- та навчально-мовленнєвими труднощами. Провідні принципи логопсихологічного вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами.

Тема 7. Основні методи логопсихології

Загальні питання диференційної діагностики. Первинні і вторинні розлади. Відмежування первинних мовленнєвих від ін. типів освітніх труднощів.

Тема 8. Психологічна допомога дітям з особливими мовленнєвими потребами

Психологічна корекція, консультування, супровід – схожість і відмінності. Основні напрями психологічної допомоги дітям з мовленнєвими труднощами.

4.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Денна форма				Заочна форма				
	усього	у тому числі			усього	у тому числі			
		л	с	с. р.		л	с	с. р.	
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні основи логопсихології. Психічний розвиток дітей з особливими мовленнєвими потребами</i>									
Тема 1. Загальні питання логопсихології	7	2	2	3	5	1	-	4	
Тема 2. Сучасні тенденції спеціальної освіти	14	2	2	10	13	1	2	10	
Тема 3. Особливості вищих психічних функцій дітей з особливими мовленнєвими потребами	16	2	4	10	15	1	2	12	
Тема 4. Особистість дітей з особливими мовленнєвими потребами	8	2	2	4	12	1	1	10	
Всього за змістовий модуль 1	45	8	10	27	45	4	5	36	
<i>Змістовий модуль 2. Організаційно-методичні основи логодіагностичної та логопсихокорекційної роботи з дітьми з особливими мовленнєвими потребами</i>									
Тема 5. Особливості діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами	8	2	2	4	8	1	1	6	
Тема 6. Логопсихологічне вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами	16	2	4	10	15	1	2	12	
Тема 7. Основні методи логопсихології	14	2	2	10	10	1	1	8	
Тема 8. Психологічна допомога дітям з особливими мовленнєвими потребами	7	2	2	3	12	1	1	10	
Всього за змістовий модуль 2	45	8	10	27	45	4	5	36	
Всього	90	16	20	54	90	8	10	72	

4.3. Темі лекцій

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Концептуальні основи логопсихології	2	1
2.	Логопсихологія у світлі сучасних досліджень	2	1
3.	Психічний розвиток дітей з розладами мовлення	2	1
4.	Особливості особистості дітей дошкільного та шкільного віку з мовленнєвими труднощами	2	1
5.	Специфіка провідних видів діяльності дітей різних вікових груп з особливими мовленнєвими потребами	2	1
6.	Логопсиходіагностика функціонально-, навчально- та соціоадаптаційно-мовленнєвих труднощів	2	1
7.	Методи логопсиходіагностики. Логопсихологічний інструментарій	2	1
8.	Особливості психологічної допомоги дітям з мовленнєвими труднощами	2	1
Всього годин		16	8

4.4. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Логопсихологія як наука. Понятійно-категоріальний апарат логопсихології	2	-
2.	Освітні труднощі здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти з особливими мовленнєвими потребами	2	2
3.	Особливості гностичних, мнестичних функцій, функцій уваги та уяви, основних мисленнєвих операцій дітей з мовленнєвими труднощами	4	2
4.	Специфіка поведінкової, мотиваційної сфер, волі та самооцінки дітей з особливими мовленнєвими потребами	2	1
5.	Характеристика ігрової та навчальної видів діяльності у дітей з мовленнєвими труднощами	2	1
6.	Логопсиходіагностичне вивчення дітей: питання організації та структури	4	2
7.	Загальнонаукові і власне психологічні методи логопсихології	2	1
8.	Основні напрями психологічної допомоги дітям з особливими мовленнєвими потребами	2	1
Всього годин		20	10

4.5. Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Історичні аспекти розвитку логопсихології <i>Завдання:</i> проаналізувати літературні джерела з теми, зробити конспект одного з них	3	4
2.	Типи освітніх труднощів у здобувачів дошкільної та загальної середньої освіти <i>Завдання:</i> розробити порівняльну таблицю різних типів труднощів у дітей	10	10
3.	Взаємозв'язок мовлення та мислення <i>Завдання:</i> на основі аналізу психолінгвістичної структури мовленнєвої діяльності (за Є. Соботович) простежити базові механізми розвитку мовлення, розкрити їх суть	10	12
4.	Становлення особистісної сфери у дітей з особливими мовленнєвими потребами <i>Завдання:</i> проаналізувати взаємозв'язок поведінкової, мотиваційної та вольової сфер у дітей з розладами мовлення, пояснити значення індивідуального підходу у роботі з дошкільниками та школярами	4	10
5.	Провідна діяльність дитини з розладами мовлення: умовні плюси та мінуси <i>Завдання:</i> презентувати поради для батьків дошкільників або школярів з особливими мовленнєвими потребами щодо організації та стимулювання відповідного виду діяльності	4	6
6.	Концепти логопсиходіагностики	10	12

	<i>Завдання:</i> оформити карту логопсиходіагностичного вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами (вікова категорія на вибір)		
7.	Базові методи логопсихології <i>Завдання:</i> дібрати матеріал для логопсиходіагностичного вивчення дітей з мовленнєвими труднощами (вікова категорія на вибір)	10	8
8.	Робота практичного психолога з дітьми з особливими мовленнєвими потребами <i>Завдання:</i> знайти схожість і відмінності у психокорекційній роботі з дітьми з розладами мовлення у випадку їх лінгвістичного, педагогічного та клінічного аналізу	3	10
Всього годин		54	72

До самостійних видів роботи також відносимо підготовку до лекційних і семінарських занять, виконання практичних завдань упродовж семестру, самостійне опрацювання окремих тем з логопсихології, проходження підсумкового тестування.

4.6. Контрольні завдання та запитання для самоперевірки

Тема 1. Загальні питання логопсихології

1. Дайте визначення логопсихології.
2. Назвіть предмет, завдання та мету логопсихології.
3. Коротко охарактеризуйте історію становлення логопсихології як науки.
4. Розкажіть, в чому полягають науково-теоретичні основи логопсихології.
5. Розкрийте нейропсихологічні основи логопсихології.
6. Охарактеризуйте психолінгвістичні основи логопсихології.
7. Назвіть основні принципи логопсихології.
8. Розкрийте зв'язок логопсихології з ін. науками.
9. Розкажіть про концепцію Є. Соботович щодо структури психомовленнєвої діяльності у дітей.
10. Охарактеризуйте лінгвістичний і комунікативний компоненти мовленнєвої діяльності.

Тема 2. Сучасні тенденції спеціальної освіти

1. Розкажіть про особливості здобуття освіти за умов інклюзивного навчання.
2. Підготуйте есе «Дитина з особливими мовленнєвими потребами в сучасному закладі освіти».
3. Назвіть типи і категорії освітніх труднощів здобувачів освіти.
4. Охарактеризуйте ступені прояву можливих труднощів.
5. Розкрийте основні види функціональних труднощів.
6. Презентуйте в графічному вигляді ієрархічну структуру освітніх труднощів.
7. Поміркуйте, чи може дитина з розладами мовлення мати функціональні, навчальні та / чи соціоадаптаційні труднощі. Обґрунтуйте свою відповідь.
8. Розкрийте поняття рівнів підтримки.
9. Розкажіть, в чому полягає сутність тимчасової та постійної підтримки.
10. Напишіть характеристику дитини з особливими мовленнєвими потребами, яка потребує 2-3 рівня підтримки (віковий період на вибір).

Тема 3. Особливості вищих психічних функцій дітей з особливими мовленнєвими потребами

1. Розкажіть про специфіку формування зорового гнозису у дітей з розладами мовлення.
2. Розкрийте особливості розвитку слухового гнозису дітей з особливими мовленнєвими потребами.

3. Охарактеризуйте стан сформованості довільної пам'яті у дітей з мовленнєвими труднощами.
4. Поміркуйте, чому особливості уваги дітей з порушеннями мовлення впливають на стан сформованості всіх вищих психічних функцій. Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Порівняйте характер і прояви дефіцитарного розвитку мовлення у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
6. Простежте взаємозв'язок мовлення та мислення дітей з функціонально-мовленнєвими труднощами.
7. Охарактеризуйте стан сформованості основних мисленнєвих операцій у дітей з порушеннями мовлення.
8. Розкрийте особливості розвитку уяви у дітей з особливими мовленнєвими потребами.
9. Поміркуйте, в чому полягає своєрідність рухової сфери у дітей з розладами мовлення.
10. Напишіть есе «Дитина з особливими мовленнєвими потребами у світлі логопсихології».

11.

Тема 4. Особистість дітей з особливими мовленнєвими потребами

1. Доведіть, використовуючи літературні джерела, що будь-яка дитина, зокрема з особливими мовленнєвими потребами, є особистістю.
2. Охарактеризуйте соціальні чинники, котрі негативно впливають на формування особистості дитини з порушеннями мовлення.
3. Розкрийте особливості поведінки дітей з мовленнєвими труднощами.
4. Охарактеризуйте вольові якості дітей з розладами мовлення і їх вплив на психомовленнєвий розвиток дітей.
5. Простежте кореляцію між станом сформованості самооцінки дитини з мовленнєвими труднощами та її загальним особистісним розвитком.
6. Розкажіть, у чому полягає специфіка сформованості мотиваційної сфери дітей з порушеннями мовлення.
7. Розкрийте особливості міжособистісного ставлення дітей дошкільного та шкільного віку з особливими мовленнєвими потребами.
8. Здійсніть порівняльний аналіз стану сформованості особистості дітей з функціонально-, навчально- та соціоадаптаційно-мовленнєвими труднощами.
9. Охарактеризуйте соціометричний статус школярів з мовленнєвими труднощами (вікова категорія – на вибір).
10. Розробіть рекомендації батькам щодо правильного виховання та формування гармонійної особистості дітей з особливими мовленнєвими потребами.

Тема 5. Особливості діяльності дітей з особливими мовленнєвими потребами

1. Розкрийте поняття провідної діяльності.
2. Розкажіть, в чому проявляється своєрідність провідного виду діяльності дітей різних вікових груп з особливими мовленнєвими потребами.
3. Охарактеризуйте ігрову діяльність дітей з розладами мовлення.
4. Назвіть основні характеристики сюжетно-рольової гри дітей логопедичної групи.
5. Запропонуйте систему вправ для розгортання сюжетно-рольової гри дошкільників з порушеннями мовлення.
6. Простежте та розкрийте взаємозв'язок між ігровою та ін. видами діяльності дошкільника логопедичної групи.
7. Опишіть особливості навчальної діяльності дітей з мовленнєвими труднощами.
8. Назвіть своєрідні особливості читання та письма здобувачів початкової освіти з особливими мовленнєвими потребами.

9. Охарактеризуйте етапи самоконтролю в діяльності молодших школярів з розладами мовлення.

10. Простежте кореляцію між ступенями фіксованості на мовленнєвому розладі та якістю навчальної діяльності.

Тема 6. Логопсихологічне вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами

1. Дайте визначення логопсиходіагностики.
2. Поясніть взаємозв'язок між логопсиходіагностикою та логокорекцією.
3. Назвіть провідні завдання та принципи логопсихологічного вивчення дітей з особливими мовленнєвими потребами.
4. Розкрийте зміст основних напрямів логопсиходіагностики.
5. Назвіть можливий логодіагностичний інструментарій у роботі вчителя-логопеда і практичного психолога.
6. Обґрунтуйте побудову логокорекційної роботи на основі результатів комплексного обстеження.
7. Охарактеризуйте особливості організації, структури логопсиходіагностики дітей з функціонально-мовленнєвими труднощами.
8. Опишіть специфіку логопсихологічної діагностики дітей із навчально-мовленнєвими труднощами.
9. Зазначте основні аспекти логопсихологічного вивчення дітей з соціоадаптаційно-мовленнєвими труднощами.
10. Надайте опис послідовності логопсиходіагностичного вивчення дитини з розладами мовлення (вікова категорія – на вибір).

Тема 7. Основні методи логопсихології

1. Назвіть дві групи методів логопсихології.
2. Перерахуйте загальнонаукові та суто психологічні методи діагностики.
3. Опишіть метод спостереження як базовий у логопсихології, назвіть його види.
4. Обґрунтуйте необхідність аналізу продуктів діяльності у логопсихології.
5. Перерахуйте діалогові методи логопсиходіагностики, поясніть смисл кожного з них.
6. Поясніть в чому полягає суть проєктивних методик.
7. Охарактеризуйте проблему диференційної діагностики.
8. Розкажіть про первинні і вторинні розлади мовлення у дітей.
9. Розкрийте загальні особливості відмежування первинних мовленнєвих від ін. типів освітніх труднощів.
10. Напишіть есе «Моє перше обстеження дитини з особливими мовленнєвими потребами».

Тема 8. Психологічна допомога дітям з особливими мовленнєвими потребами

1. Розкрийте роль несприятливих соціально-біологічних факторів у психічному розвитку дитини.
2. Охарактеризуйте історичні аспекти психологічної допомоги дітям з особливими освітніми потребами.
3. Дайте визначення психологічної корекції.
4. Назвіть основні принципи психологічної корекції.
5. Опишіть прийоми і методи психокорекційної роботи.
6. Розкажіть в чому полягає суть психологічного консультування.
7. Порівняйте психологічну корекцію та психоконсультування, визначте спільне та відмінне.
8. Розкрийте поняття психологічного супроводу осіб з особливими мовленнєвими потребами.

9. Проаналізуйте поняття психологічного супроводу та психологічної підтримки, зазначте схожі та відмінні риси.

10. Розробіть фрагмент тренінгу психологічної допомоги дітям із мовленнєвими труднощами.

4.7. Варіанти ректорських контрольних робіт

Ректорський контроль, за умови присутності не менше 75% складу навчальної групи, проводиться у формі комплексних контрольних робіт у письмовій формі чи формі комп'ютерного тестування. Кількість варіантів і тривалість виконання визначаються завідувачем кафедри спеціальної та інклюзивної освіти (максимум – до двох академічних годин).

<i>Варіант 1</i>	<i>Варіант 2</i>
1. Назвіть авторів першого посібника з логопсихології: А. Л. Трофименко, Н. Стадненко Б. С. Конопляста, Т. Сак В. І. Мартиненко, В. Кондратенко 2. Який принцип логопсихології є зайвим: А. Парадигматичності Б. Детермінізму В. Розвитку 3. Найпростіший психічний процес відображення різних властивостей предметів та явищ об'єктивного світу, що виникає за їхнього безпосереднього впливу на органи чуття – це: А. Сприймання. Б. Уява. В. Відчуття. 4. При мнемічній діяльності у дітей з особливими мовленнєвими потребами часто спостерігаються: А. Амнезії. Б. Синкінезії В. Парамнезії. 5. Зазначте зайвий вид мислення: А. Репродуктивне Б. Предметно-дійове В. Наочно-образне 6. Назвіть неіснуючі особливості уваги у дітей з розладами мовлення: А. Зменшення стійкості, концентрації Б. Збільшення розподілу. В. Генералізованість і селективність. 7. Визначте засіб реалізації вольової дії: А. Концентрація Б. Абстрагування В. Самоконтроль 8. У провідній діяльності дошкільників з мовленнєвими труднощами спостерігається: А. Ситуаційне маніпулювання	Назвіть зайвий базовий механізм засвоєння мовлення (за Є. Соботівич): А. Осмислення. Б. Пам'яті. В. Уяви Який вид парафразій не зустрічається при запам'ятовуванні вербального матеріалу дітьми з розладами мовлення: А. Понятійні Б. Регулятивні В. Ситуативні.

Б. Розгорнуте конструювання. В. Яскраве фантазування 9. <i>Визначте зайву групу методів логопсихології:</i> А. Логопсихологічні Б. Загальнонаукові В. Суто психологічні 10. <i>Діяльність психолога, спрямована на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних і психотерапевтичних умов, що сприяють успішній адаптації дітей, їх реабілітації й особистісного становлення у соціумі – це:</i> А. Психологічний супровід. Б. Психологічне консультування. В. Психологічна корекція.	

5. Форми контролю

Під час оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- а) усного контролю – індивідуальне, фронтальне опитування, бліц-опитування, співбесіда, виступ;
- б) письмового контролю – модульне письмове тестування, конспекти статей, практичні заняття, бліц-, експрес-, тестовий контроль Classroom;
- в) комп'ютерного контролю – презентації виступів і творчих проєктів;
- г) методи самоконтролю – самоаналіз, уміння оцінювати власні знання.

6. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Здобувач вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання всіх семінарських занять, передбачених робочою програмою.

6.1. Студенти денної форми навчання

За роботу на семінарському занятті студенти денної форми навчання можуть отримати максимум **3 бали**.

Критерії оцінювання на семінарських заняттях (денна форма навчання):

3 бали: студент демонструє ґрунтовні знання матеріалу семінарського заняття в повному обсязі, вміє вільно висловлює думку з проблемних питань семінару, виявляє креативність у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.

2 бали: студент демонструє повні, систематичні знань з семінарського заняття, вміє вільно висловлює думку з проблемних питань семінару, самостійно аналізує події, явища, факти, однак при викладі матеріалу студент допускає несуттєві помилки.

1 бал: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу семінарського заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної термінології, не вміє логічно висловлюватися.

0 балів: студент не володіє знаннями з семінарського заняття, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

6.2. Студенти заочної форми навчання

За роботу на семінарському занятті студенти заочної форми навчання можуть отримати максимум **6 балів**.

Критерії оцінювання на семінарських заняттях (заочна форма навчання):

6 балів: студент демонструє глибокі, ґрунтовні знання матеріалу семінарського заняття, вміє чітко і логічно висловлюватися, виявляє високий рівень креативності та

самостійності у розв'язанні проблемних питань, аналізі подій, явищ, фактів. Відповідь повна, системна, без помилок.

5 балів: студент демонструє хороші знання матеріалу, вміє аналізувати та критично осмислювати інформацію. Відповідь логічна і послідовна, однак допущено незначні помилки, які не впливають на загальне розуміння теми.

4 бали: студент демонструє достатнє знання матеріалу, вільно висловлює свою думку з основних питань, але допускає окремі несуттєві помилки. Виявляє розуміння основних концепцій, але недостатньо глибоко володіє матеріалом.

3 бали: студент володіє базовими знаннями матеріалу семінарського заняття, але не в повному обсязі. Допускає значні помилки або неповне розуміння матеріалу. Відповідь не завжди логічна, є труднощі з формулюванням власної думки.

2 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу, має проблеми з розумінням основних понять і термінів, відповідає неповно або нелогічно. Знання охоплюють менше 50% необхідного обсягу.

1 бал: студент демонструє мінімальні знання матеріалу, не вміє логічно та зв'язно висловлюватися, відповідь поверхнева і фрагментарна, містить значні помилки.

0 балів: студент не володіє знаннями з матеріалу семінарського заняття, відповідь неправильна або відсутня взагалі.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Максимальна оцінка – 15 балів.

Повнота у розкритті теми – 5 балів.

Структурність викладу матеріалу – 5 балів.

Оригінальність наповненість викладу матеріалу – 5 балів.

Штрафні бали

За відсутність на лекціях – мінус 2 бали.

За відсутність на практичних заняттях – мінус 2 бали.

Неготовність до практичного заняття – мінус 3 бали.

Пропущена з поважних причин робота може бути зданою протягом тижня без зняття штрафних балів.

Розподіл балів, які отримують студенти – 4 курс, 1 семестр (денна форма навчання)

Змістовий модуль 1						30	Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	CP	MK 1			
3	3	3	3	15	3		40	100
Змістовий модуль 2						30		
T5	T6	T7	T8	CP	MK 2			
3	3	3	3	15	3			

Розподіл балів, які отримують студенти – 4 курс, 1 семестр (заочна форма навчання)

Змістовий модуль 1					Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4+T5	CP		
0	6	6	6	15		
Змістовий модуль 2					40	100
	T6	T7+T8	CP			
	6	6	15			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
64-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

5. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Мультимедійний проектор – демонстрація презентацій.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету – проведення підсумкового контролю.

6. Рекомендована література Основна

1. Данілавичюте Е. А. Стратегії визначення і подолання труднощів у навчальній діяльності дітей з дизартрією. *Освіта осіб з особливими потребами в умовах миру і війни* : матер. IX Міжнар. конгресу зі спец. педагогіки і психології. К. : ІСПП, 2023. С. 132-138
2. Манько Н. В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку : наук.-метод. посіб. К. : КНТ, 2008
3. Методичні рекомендації для інклюзивно-ресурсних центрів щодо визначення категорій (типології) освітніх труднощів у осіб з ООП та рівнів підтримки в освітньому процесі [Навч. матеріал] (2021) / Прохоренко, Л. І., Ярмола, Н. А., Набоченко, О. О., Данілавичюте, Е. А., Мартинюк, З. С., Довгопола, К. С., Ільяна, В. М., Костенко, Т. М., Чеботарьова, О. В., Литовченко, С. В., Бабяк, О. О., Недозим, І. В., Блеч, Г. О., Трикоз, С. В., Гладченко, І. В., Трофименко, Л. І., Рібцун, Ю. В., Жук, В. В., Грибань, Г. В., Курінна, В. Р. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730995/>
4. Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічна підтримка дітей п'ятого року життя із лексико-граматичними труднощами : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення / І. М. Брушневська, Ю. В. Рібцун. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2023. 204 с.
5. Рібцун Ю. Заїкання: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 272 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738529/>
6. Рібцун Ю. В. Психомовленнєвий розвиток дітей раннього віку: теорія і практика. *Дошкільне виховання*. №1. 2024. С. 3-9. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739149>
7. Рібцун Ю. В. Загальний недорозвиток мовлення у дошкільників: пропедевтика та корекція. *Дошкільне виховання*. №3. 2024. С. 3-10. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740003>

8. Рібцун Ю. В. Логопсиходіагностика дітей з особливими мовленнєвими потребами як передумова створення освітнього середовища. *Preschool and primary education in European integration and national dimensions* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Р. 94-115. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736622>

9. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ : програмно-метод. комплекс. К. : Актуальна освіта, 2013.

10. Трофименко Л. І. Освітні труднощі в учнів початкових класів з алалією. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2022. №4(108). С. 58-68

11. Трофименко Л. І. Стратегії підтримки дітей з алалією в освітньому середовищі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2024. №1(113). С. 41-65

12. Шеремет М. К., Стахова Л. Л., Кравцова І. В., Кравченко А. І. Організація корекційно-розвивальної роботи в групах для дітей із порушеннями мовлення (орієнтовне планування та методичні рекомендації). Суми : СумДПУ, 2014. 186 с.

Додаткова

1. Данілавичюте Е. А. Дизартрія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ІСПП, 2023 (рукопис)

2. Калмикова Л. О. Перспективність і наступність в навчанні мови й розвитку мовлення дітей дошкільного й молодшого шкільного віку: психолінгвістичний і лінгво-методичний виміри. К. : Видавничий Дім «Слово», 2017. 448 с.

3. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія : навч. посіб. / за ред. М. К. Шеремет. К. : Знання, 2010. 293 с.

4. Логопедія : підр. / За ред. М. К. Шеремет. К.: Видавничий Дім «Слово». 2015. 672 с.

5. Мартиненко І. В. Комунікативний тренінг для дошкільників з порушеннями мовлення. К. : Літера ЛТД, 2019. 120 с. (серія «Інклюзивне навчання»)

6. Мартиненко І. В. Логопсихологія. К. : ДІА, 2016. 116 с.

7. Мартиненко І. В. Особливості комунікативної діяльності дітей старшого дошкільного віку із системними порушеннями мовлення : моногр. К. : ДІА, 2016. 304 с.

8. Малярчук А. Я. Розвиток усного і писемного мовлення молодших школярів. К. : Літера ЛТД, 2008. 336 с.

9. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови (логопедична робота з корекції порушень мовлення у дошкільників). К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. 288 с.

10. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів : навч.-метод. посіб. / М. А. Порошенко, А. А. Колупаєва, М. В. Ярошук, О. М. Таранченко, Л. І. Прохоренко, І. М. Гудим, О. Ф. Федоренко, Е. А. Данілавичюте, Ю. В. Рібцун, А. Ю. Мельник, О. В. Воробей, Г. О. Ярова, Ю. В. Заруденко, М. О. Болкун, В. Є. Новосад, О. О. Макарук, Л. А. Самойленко. К. : Всеукраїнська благодійна організація «Благодійний фонд Порошенка», 2018. 252 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713131/>

11. Рібцун Ю. В. Дошкільники з моторною алалією: логопсиходіагностичне вивчення основних мисленнєвих операцій. *Věda a perspektivy*. № 8(27). 2023. Р. 99-111. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736464>

12. Рібцун Ю. В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ: програмно-метод. комплекс. К. : Освіта України, 2011. 294 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738735/>

13. Рібцун Ю. В. Логопсиходіагностика перцептивних процесів дошкільників з функціонально-мовленнєвими труднощами. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment: theory and practice* : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. Р. 351-372. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/737296>

14. Рібцун Ю. В. Логоритміка як засіб діагностики заїкання у дітей дошкільного віку / Ю. В. Рібцун, О. Є. Майчук. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2024. №1. С. 34-43. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/740528>

15. Рібцун Ю. В. Логопсиходіагностичне вивчення уваги дошкільників з моторною алалією. *Débats scientifiques et orientations prospectives du développement scientifique : collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la V conférence scientifique et pratique internationale*, Paris, 21 juillet 2023. Paris-Vinnytsia: La Fedeltà & Plateforme scientifique européenne. P. 144-147. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/736183>

16. Рібцун Ю. Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики та активізації пізнавального розвитку молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення (розділ VI). *Психолінгвістичні дидактичні технології діагностики і подолання мовленнєвих порушень у молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення* : навч.-метод. посіб. / Е. Данілавичюте, Л. Трофименко, В. Ільяна, Ю. Рібцун, З. Мартинюк, Г. Грибань. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. С. 698-846. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730619>

17. Рібцун Ю. Психолого-педагогічна підтримка дітей із заїканням в умовах війни. К. : ФОП Цибульська В. О., 2023. 132 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/739023/>

18. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. Львів : Світ, 2020. 268 с.

19. Савицький А. Корекція мовленнєво-рухової діяльності дошкільників з дитячою афазією : дис. Ін-т спец. педаг. АПН України, 2009. 225 с.

20. Соботович Є. Ф. Вибрані праці з логопедії / Укл. В. В. Тищенко, Є. Ю. Линдіна. К. : «Видавничий дім Дмитра Бураго», 2015. 308 с.

21. Соботович Є. Ф. Порушення мовленнєвого розвитку у дітей та шляхи їх корекції. К. : ІСДО, 1995. 204 с.

22. Соботович Є. Ф. Формування правильного мовлення у дітей з моторною алалією. К. : КДПІ ім. О. М. Горького, 1981. 149 с.

23. Таранченко О. М., Найда Ю. М. Диференційоване викладання в інклюзивному класі : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Колупасової А. А. К. : «А.С.К.», 2012. 124 с.

24. Тарасун В. Морфофункціональна готовність дітей з особливостями у розвитку до шкільного навчання: діагностика і формування : моногр. К. : Вид-во НПУ Драгоманова, 2008. 299 с.

25. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : програмно-метод. комплекс. К. : Актуальна освіта, 2009.

26. Трофименко Л. І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі. К. : ІСПП, 2023 (рукопис)

27. Brushnevskaya, I., Ribtsun, J., Stasiuk, L., Ilina, N., Vasylehko, I., & Kolodiazhna, V. Psycholinguistic Preconditions of Speech Formation of Children with General Speech Retardation. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2021. 12(4). P. 263-277. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/729330/>

28. Marchuk, O., Holiiad, I., Boiko, V., Ribtsun, Y., Bogdan, Z., & Lukashenko, K. (2024). Holistic Education: the Unity of the Intellectual and Emotional Sphere. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 16(2), 666-677. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/741224>

29. Ribtsun Y., Bielova O., Korolenko V., Bolotnykova T., Govorun O., Mytseva O. Personality Development in the Paradigm of Current Neuropedagogy. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. Volume 14, Issue 4, December 2023. P. 388-403. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/738458>

30. Vasylieva N., Kulesha-Liubinets M., Trubaieva K., Dub M., Ribtsun Y. & Ivantsev N. Speech Therapy as a Component of Comprehensive Rehabilitation of Patients with Acute Impairment of Cerebral Circulation. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2022. 13(3), P. 181-194. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/732004>

Інформаційні ресурси в Інтернеті. Складається конкретний перелік сайтів (бібліотек, архівів, фондів, банків даних, YouTube-каналів, репозитаріїв тощо), на яких міститься матеріали, які можуть бути корисними при вивченні навчальної дисципліни